

APUNTS PER LA CONCEPTUALITZACIÓ DEL SOCIALISME FEMINISTA

Alba Carosio

16/02/2010

www.rebellion.org

El patriarcat aporta al capitalisme recursos i serveis que es produeixen en l'esfera domèstica i que permeten una reproducció eficaç de la vida de les persones, la socialització per l'adquisició de les pautes de comportament adequades a la classe social que les correspongui en el capitalisme i la renovació generacional dels i les treballadores i propietàries. El capitalisme aporta al patriarcat recursos materials mercantils, que serveixen de matèria prima i de mitjans de producció pel treball domèstic, però també la base ideològica perquè en l'esfera de producció tinguin lloc les suficients relacions patriarcals perquè el patriarcat social no es debiliti.

Patriarcat i capitalisme són dos sistemes que s'alimenten mútuament, tot i que les seves relacions canvien històricament. Per exemple, el culte a la domesticitat i a la dona de la llar del mitjàns del segle XX, s'ha passat a la obligació de ser productiva (funcional al mode de producció capitalista) per les dones del segle XXI, sense canvis en la organització social de la reproducció i cura de la vida. La contribució econòmica de les dones a la família s'ha tornat indispensable en el capitalisme avançat, recolzada ideològicament per la filosofia de drets individuals iguals per a homes i dones, sense temps, sense història i sense circumstàncies, sense diferències genèriques i sense responsabilitats per la reproducció de la vida.

El contracte social modern capitalista va ser excloent, individualista, jerarquitzador i conflictiu. La prioritat acumuladora i expoansionista del sistema capitalista és destructiva. Un nou pacte social ha de posar la vida, la seva sostenibilitat i la seva reproducció ampliada en el centre de la organització socio-econòmica, destronant a l'avui dominant lògica del benefici i fent responsable del manteniment de la vida al conjunt social. Això implica que totes les persones tenim el dret humà a ser cuidats i dret a cuidar i a no cuidar. Tota persona ha de ser, o de poder ser, part d'una xarxa àmplia i horitzontal de cures; o de múltiples xarxes col·lectives i autogestionades. La forma en que ens organitzem per sostenir materialment el benestar humà ens incumbeix tan a homes com a dones.

La concepció liberal de la democràcia ha sostingut la ficció de que el ciutadà és autònom, autosuficient i estableix relacions contractuals. Però de fet, la realitat quotidiana fa evident que totes i tots depenem uns dels altres i necessitem suport humà durant el curs de la vida, la visió de les cures visibilitza això.

Els canvis es centren en la transformació cultural de les formes de treball de produir i cuidar la vida, i de consum. Tot això suposa la transformació del significat de què és treballar, dels límits entre treball i no treball, visibilitzant la diversitat del treball, en els treballs de cures. El món del treball s'expandeix a través del flux de la vida. L'economia hauria de canviar el seu sentit amb la finalitat de garantir la sostenibilitat de les vides personals i comunitàries, preguntant-se pel que es produeix, com es produeix i com es distribueix. L'economia per la vida s'ocupa de les condicions que fan possible la vida a

partir del fet de que l'ésser humà és un ésser natural, corporal, necessitat (subjecte a necessitats). Es tracta de l'ésser concret, sexuat, en les seves circumstàncies. L'ésser humà és un ésser situat, que requereix cures per la seva supervivència i perfecció. I aquesta és una responsabilitat comú i pública.

El socialisme significa la preeminència d'allò social, i amb ella d'allò solidari i allò humà per damunt d'allò crematístic, en contra del capitalisme que te com a centre el guany, l'individualisme i prioritza la competitivitat. Oposant-se a la separació d'allò públic i allò privat, que legitima l'explotació particular de la vida. Socialisme significa compromís amb una idea forta d'igualtat, no relacionada amb la propietat o els drets civils, que divergeix de la idea liberal que afirma que "tots som iguals davant la llei", i com deia Marx, allí comença la desigualtat, perquè som desiguals en la realitat. L'objectiu és la igualtat substantiva i no merament formal, això significa la transformació de tot l'ordre social cap a un ordre desjerarquitzat i desmercantilitzat. Es proposa superar el valor econòmic com a mesura de la vida social i de l'intercanvi entre els éssers humans, incloent en el valor social l'imperatiu ètic de reproducció de la vida humana.

Necessitem una altra lògica per assegurar el futur. En el segle XXI ha de canviar la organització social i cultural de les cures, des d'una òptica de drets i corresponsabilitat societal i familiar. Es tracta de maternitzar a la societat i als homes, i desmaternitzar a les dones. Totes i tots necessitem i tenim dret a la cura, i totes i tots podem fer-ho. La idea força entorn a la cura és la valoració de la dimensió empàtica i solidària de la cura que no condueix al descuit ni està articulada a la opressió. Es tracta de que totes les societats, incloent estat i organitzacions, siguin responsables per atendre, mantenir i protegir als seus integrants, especialment als que estan en circumstàncies de fragilitat. El socialisme ha de ser una societat de la cura, per la qual s'han de crear condicions objectives i subjectives.

La via imaginada per les feministes i les socialistes utòpiques des del segle XIX i posada en marxa parcialment en algunes societats tan capitalistes com socialistes i tan en països del primer i del tercer món, ha estat la socialització de les cures, que consisteix en la transformació d'algunes activitats domèstiques, familiars i privades en públiques. Aquests programes han significat una millora per la vida de les dones, alliberació de temps pel desenvolupament personal, la formació, l'art, l'amor i les passions, l'amistat, la política, l'oci, la diversió, l'esport i l'autocura, inclús, una millora en la qualitat de vida i en l'autoestima.

Però les activitats de cures no poden socialitzar-se totes completament, hi ha tasques que per les seves característiques intrínseques és més convenient i millor que continuïn sent realitzades a les llars. I és indispensable una harmonització entre la vida personal-familiar i laboral, per la qual cosa són indispensables jornades laborals esglaonades i que considerin la vida. Temps per viure i temps per treballar remuneradament en forma equilibrada, són necessaris perquè dones i homes puguin realitzar corresponsablement les activitats de reproducció ampliada de la vida. Es tracta de repensar el món i la organització social des dels valors i l'experiència històrica femenina.